

Hvilken farve skal din bundlinje være?

● Med dette lidt udfordrende spørgsmål deltager LandboNord i den landsdækkende kampagne Din Bundlinje Nu! Vi har uddannet et team af "bundlinjeaktivister" som er klar til at rykke ud og med nye øjne sætte fokus på de steder, hvor man her og nu kan forbedre bundlinjen.

Lige nu er det helt nødvendigt at sætte fokus på de tiltag som kan påvirke bundlinjen hurtigt, men det kan ikke stå alene. Mange af rådgivningsværktøjerne i LandboNord er koncentreret omkring forbedring af din bundlinje på længere sigt. Vi vil på de kommende sider fortælle vores version af hvordan man kan forbedre bundlinjen på langt sigt og gennem sparring få sin bedrift positioneret rigtigt til kommende udfordringer.

Strategi

Første skridt er, at man har sin strategi på plads. Skal der udvikles, vedligeholdes eller afvikles? Det er vores holdning, at man skal skabe sig et realistisk overblik over sin virksomhed og have en klar strategi, hvis man vil fastholde ledelsen og være en troværdig samarbejdspartner. Her kan en "dynamisk strategi" være et godt værktøj til at komme hurtigt i gang og få fundet de vigtigste områder at fokusere på.

Gårdråd

Har man strategien på plads, er det vigtigt med jævne mellemrum at stoppe op og overveje nogle spørgsmål: Følger vi strategien? Virker den? Skal der justeres?

LandboNord har gennem det seneste år fordoblet antallet af gårdråd, hvor vi deltager i ca. 60.

Drifts- og likviditetsbudgetter

I den nuværende situation er der ikke plads til overraskelser, og mange landbrug har i dag en størrelse og et likviditetsflow, der gør det nødvendigt med en meget stram opfølgning på budget og likviditet. Lagerværdi, periodeforskydninger kan ellers nemt give nogle uforudsete overraskelser.

DB-tjek

LandboNord udførte i foråret 50 DB tjek. Det er det højeste antal nogensinde og et klart signal om, at der er et skarpt fokus på at forbedre bundlinjen blandt vore kunder. Det er kendt viden, at det man måler på, det får man. Vi ser en tydelig tendens til, at de, som får lavet DB tjek regelmæssigt, også løbende forbedrer deres dækningsbidrag.

Ledelse

Det vigtigste - men også for mange mest u håndgribelige - er ledelse. Ledelse lærer man bedst i praksis, men man behøver ikke at gentage andres fejl. Derfor kan det være en rigtig god ide at deltage i en erfa-gruppe med fokus på ledelse.

Producere sig ud af krisen, "Håndværkerrådgivning"

På kort sigt kan det være nødvendigt at skære helt ind til benet og fjerne omkostninger, men langsigtet er den sikreste og sjoveste løsning at producere sig ud af krisen. Her tilbyder vi som noget nyt individuelle gårdkurser, hvor man ude på staldgangen kombinerer teori og praksis.

Vi tror på en fremtid for dansk landbrug

I LandboNord tror vi på en fremtid for dansk landbrug, men verden forandrer sig, og det bliver som altid dem, som bedst forstår at indrette sig efter de nye tider, der kommer ud som morgendagens vindere...

God læselyst.

Søren H. Hertel
tlf. 96 24 24 00

Din Bundlinje NU!

● Det er godt at være fremsynet og have en strategi for sin virksomhed. I trange tider er det dog sundt fornuft at tænke kortsigtet og fokusere på de ting, der kan forbedre bundlinjen her og nu. Det er vigtigt, at kigge på tiltag, der kan styrke likviditeten og give øget frihed i forhold til långivere og andre samarbejdspartnere.

LandboNord deltager i den landsdækkende rådgivningskampagne "Din Bundlinje - NU!" med et rådgivningsprodukt, der giver øjeblikkelig effekt.

Vejen til vækst på bundlinjen går gennem et bedriftsbesøg af to "bundlinje-aktivister", et team af rådgivere, der har særligt fokus på de hurtige forbedringer af driftsresultatet. Besøget omfatter en rundtur på bedriften, et møde ved køkkenbordet og en diskussion af mulighederne. Resultatet er forbedringer på bundlinjen allerede fra dag 1.

Når bundlinjen skal forbedres, er der flere håndtag at dreje på:

- Lavere omkostninger
- Højere effektivitet
- Større indtægter

"I LandboNord vælger vi i første omgang, at sætte ekstra fokus på kapacitetsomkostningerne. Vi vil med en gennemgang af bedriften være med til at finde nogle muligheder for optimering. Mulighederne bliver vurderet og nedfældet i en konkret og simpel handlingsplan, der også beskriver, hvordan de enkelte tiltag vil påvirke driftsresultatet og ikke mindst likviditeten," siger svinerådgiver og HR-konsulent Merete L. Andersen, der er tovholder på "Din bundlinje NU!"-kampagnen i LandboNord. Her har man udpeget i alt 14 bundlinje-aktivister.

Merete L. Andersen

Spark hul i muren til fremtiden!

Få en second opinion. Lad nogle andre øjne se på din bedrift og dens muligheder - det betaler sig!

● Second opinion eller Servicetjek er et tilbud, som LandboNord giver til både nuværende og potentielle kunder, og det viser sig næsten hver gang, at disse rådgivningstimer er en rigtig god investering for landmanden. Selv når han i forvejen benytter LandboNords rådgivning.

"En second opinion er ikke en kritik af den hidtidige rådgivning, men friske øjne vil ofte kunne se nye muligheder og stille spørgsmålstejn ved nogle af bedriftens rutiner og arbejdsgange. En second opinion kan være det tiltag, der sparker hul i muren til fremtiden," forklarer driftsøkonomikonsulent Jørgen Cæsar Jensen, LandboNord.

Netop i disse tider, hvor de fleste landmænd er presset på indtjeningen, er der behov for nytænkning og optimering af bedriften - det er second opinion et godt værktøj til.

Ring og hør mere om
second opinion hos driftsøkonomikonsulent
Jørgen Cæsar Jensen på tlf. 96 24 18 02!

Vejen til Top 5

● DB-tjek er et værktøj til at optimere en svinebedrift helt ned på de enkelte variable stykomkostninger målt pr. årssø, smågris eller slagtesvinedyreenhed. Samtidig giver det mulighed for benchmarking, altså sammenligning med kollegerne. Svineproducent Gunnar Mikkelsen i Vesløs har deltaget i DB-tjek i to år og har dermed et klart billede af, hvilken effekt tiltaget har haft på dækningsbidraget for hans 800 årssøer.

Rådgivning på alle niveauer:

- ▶ **DB-tjek - det enkelte dyr**
- Budget - hele bedriften
- Dynamisk strategi
- det forkromede overblik
- Gårdråd
- professionel ledelse

I 2008 placerede Gunnar Mikkelsen sig på en 32.-plads ud af 38 bedrifter. I 2009 blev det til en 24.-plads ud af 48. En flot fremgang, ikke mindst når man tager i betragtning, at besætningen i mellemtiden er blevet ramt af PRRS, en virussygdom, der giver luftvejsproblemer, mælkemangel og aborter eller for tidlige faringer hos svin.

"Jeg bruger DB-tjek til at finde de fokusområder, hvor vi kan optimere bedriften. Tallene gennemgås sammen med en rådgiver og mine medarbejdere, så vi alle er helt på det rene med, hvor vi skal sætte ind, og hvad der skal gøres anderledes," siger Gunnar Mikkelsen og føjer til, at sammenligningsgrundlaget med de øvrige besætninger i DB-tjek også virker som inspiration og motivationsfaktor i det daglige arbejde. Målet er at komme i Top 5.

Der kan være mange penge at hente ved DB-tjek. Med en placering midt i feltet har Gunnar Mikkelsen 1 mio. kr. i dækningsbidrag op til den bedste og 1,25 mio. kr. ned til bunden.

Ring til svinerådgiver
Inga Riber Kristiansen på
tlf. 96 24 18 87 og hør om
muligheden for at deltage i DB-tjek!

Gårdejer Gunnar Mikkelsen flankeret af driftsleder Klaus Raaby, datteren Thea, der har sabbatår fra studierne, samt medhjælper Mia Rægaard, der passer farestalden.

Mismod og overmod

Begge dele undgås med drifts- og likviditetsbudgetter

Rådgivning på alle niveauer:

- DB-tjek - det enkelte dyr
- ▶ **Budget - hele bedriften**
- Dynamisk strategi
- det forkromede overblik
- Gårdråd
- professionel ledelse

Susanne og Poul Henrik Jensen i stalden hos de 200 jerseykøer. Det gælder om at følge med udviklingen, men også om at skabe den udvikling, der passer til ens temperament.

● Poul Henrik Jensen, Lille Fjembe ved Hørby, var ansat hos sin far i 1980, da landbruget og resten af samfundet var i en værre krise end i dag. Ti år senere overtog han selv gården. På den baggrund har han aldrig været i tvivl om værdien af budgetlægning

og likviditetsstyring. Det har været medvirkende til, at han i de 20 år aldrig har haft underskud og altid er blevet godt behandlet i banken.

"God økonomi er et langt sejt træk, som kræver at man hele tiden nøje afvejer investeringer og muligt afkast. Jeg har især fokus på afskrivningstiden, for ofte er det en bedre forretning at betale lidt mere for en god kvalitet, der holder væsentligt længere," siger Poul Henrik Jensen.

Med et gennemarbejdet budget og likviditetsoversigt kommer der færre overraskelser i løbet af året. Hvis trækket på kassekrediten bliver stort, giver det ro i maven at kunne se i likviditetsbudgettet, at det er helt efter planen, og at det vil vende i næste måned. Og man fristes ikke til at købe ny traktor, når kontoen bugner, hvis man kan se, at der bliver brug for pengene senere på året.

Poul Henrik Jensen har løbende udvidet og moderniseret gården og har i dag 200 malkekøer. Det er sket gradvist, når der har været likviditet til det. Den eneste konto, hvor han bruger mere end de fleste, er lønkontoen. Der er to fuldtidsansatte og fire skoleelever til at hjælpe med malkningen.

"Vi er godt bemandedt, men så ved jeg også, at arbejdet bliver udført omhyggeligt, og at vi alle sammen har en god arbejdsdag. Der er jo flest hverdage, så de skal være gode. Og med styr på økonomien, så er det lettere at være flink," konstaterer Poul Henrik Jensen.

Hør mere om drifts- og likviditetsbudgetter
hos driftsøkonomikonsulent
Mogens Larsen på tlf. 96 24 17 03!

LANDBONORD

Strategi i gummistøvler

Brødrene Henrik og Poul Nielsen driver tilsammen tre svinegårde ved Hjallerup. De har deltaget i et pilotprojekt med et nyt strategisk planlægningsværktøj fra LandboNord.

Rådgivning på alle niveauer:

- DB-tjek - det enkelte dyr
- Budget - hele bedriften
- **Dynamisk strategi** - det forkromede overblik
- Gårdråd - professionel ledelse

”Vi har det begge to med at få en masse gode ideer, og når vi sidder på hver sin traktor, har vi god tid til at snakke i mobiltelefon og drøfte ideerne. Men vi opdagede, at det ofte var de samme ideer, der poppede op med mellemrum, fordi vi ikke fik dem konkretiseret og omsat i beslutninger. Med Dynamisk Strategi får vi alle ideerne skrevet ned og diskuteret til ende, så nu kan vi nøjes med at få ideen én gang,” konstaterer Henrik Nielsen.

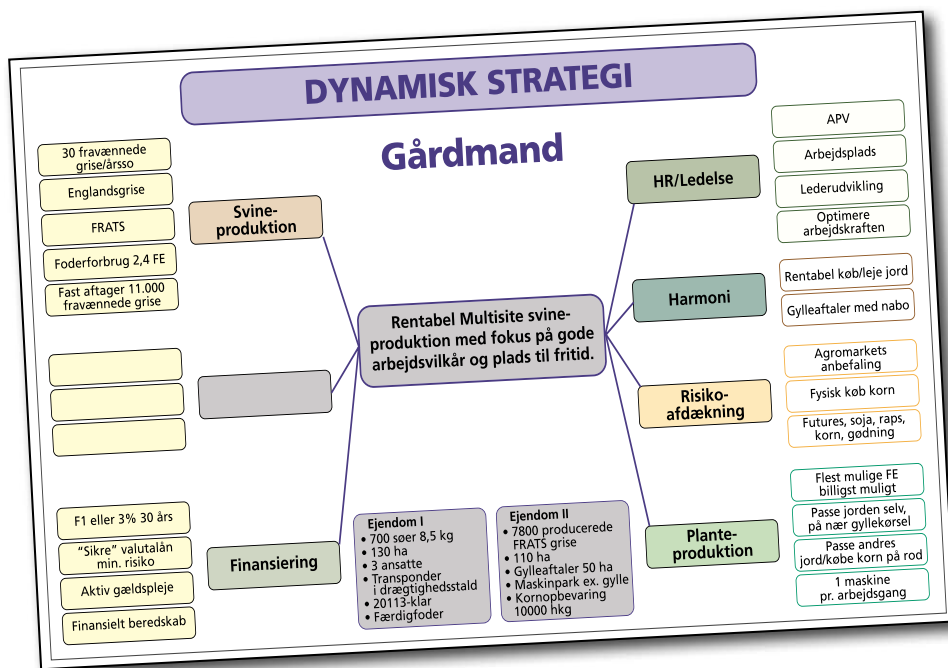
Økonomirådgiver Jørgen Cæsar Jensen, LandboNord, har deltaget i arbejdsgruppen vedrørende udviklingen af ”Dynamisk Strategi. Han kalder værktøjet for ”Strategi i gummistøvler”, fordi det er et mere konkret værktøj, end de øvrige strategiprodukter.

”I Dynamisk Strategi er vi også en tur oppe i helikopteren og kigger overordnet på, hvilke langsigtede mål og visioner, familien har for dens liv og virke på bedriften, men ret hurtigt kommer vi ud i de hjørner, hvor virkeligheden presser sig på. Dynamisk Strategi arbejder med en kortere planlægningshorisont – helt ned til tre måneder. Det er et konkret værktøj, hvor hvert møde munder ud i en vurdering og eventuelt justering af strategien og en handlingsplan, der fastlægger ansvar og tidsplan for de enkelte opgaver,” forklarer Jørgen Cæsar Jensen.

Ring til Jørgen Cæsar Jensen på tlf. 96 24 18 02 og hør mere om, hvad dynamisk strategi kan gøre for din virksomhed!

Når to familier i fællesskab driver tre gårde, er der brug for en klart formuleret strategi og konkrete handlingsplaner. Nielsen & Nielsen bruger Dynamisk Strategi til at holde kurs og overblik.

Det handler om at bringe sig i position til fremtiden

GårdRåd® giver bedre beslutninger

● Svineproducent Knud Thing i Hvilshøj har haft GårdRåd® i tre år og bruger det til at skabe overblik og udvikle bedriften. Det har virket efter hensigten og gjort ham selv til en mere professionel virksomhedsleder.

”Man skal være villig til at være helt åben om sine dispositioner og ideer og parat til at diskutere dem, ellers er Gårdrådet spild af penge. Og deltagerne skal turde stille de rigtige spørgsmål. Til gengæld får man et bredere perspektiv på bedriften og et bedre beslutningsgrundlag. Det er også en fordel, når man kommer hen i banken,” siger Knud Thing.

Han har sammensat sit GårdRåd® med omhu. Foruden ham og hustruen, Anna Birgitte Thing, deltager driftsleder svin Brian Nielsen som medarbejdernes talerør samt to yngre rådgivere fra LandboNord, som ikke er bedriftens faste rådgivere. Begge rådgivere er væsentligt yngre end Knud Thing, og det er med vilje for at få en aldersspredning i gårdrådet og friske øjne på virksomheden.

Rådgivning på alle niveauer:

- DB-tjek - det enkelte dyr
- Budget - hele bedriften
- Dynamisk strategi - det forkromede overblik
- **Gårdråd** - professionel ledelse

Gårdrådet på Toftegård: Fra venstre er det Jørgen Cæsar Jensen, John Jensen, Knud Thing, Anna Birgitte Thing og Brian Nielsen.

Gårdrådet har en dagsorden med nogle faste punkter, der sikrer at man kommer omkring mark, stald, finans, råvarer og familien. Der bliver skrevet referat og fulgt op på de opgaver, der bliver udstukket på møderne. Knud Things GårdRåd® holder møde tre-fire gange årligt efter behov. Af og til deltager bankrådgiveren for at få indblik i bedriften, og er der særlige ting på dagsordenen, indkaldes andre eksperter.

LandboNord deltager i godt 50 GårdRåd®.

Ring driftsøkonomikonsulent Søren Peider Hansen på tlf. 96 24 18 00 og hør mere om fordelene ved et GårdRåd®!

Gårdkurser – nu med tilskud

Individuel undervisning og rådgivning hjemme på bedriften

● Synes du, det er svært at rive en dag ud af kalenderen for at komme på kursus, så har LandboNord nu mulighed for at arrangere individuelle gårdkurser – endda med mulighed for dagpen-gererefusion.

Kurserne tilrettelægges som et forløb i stalden. Det er således en kombineret undervisning og rådgivning tilpasset den enkelte bedrift. Betingelserne for at opnå tilskud er, at der deltager mindst tre kursister, og at forløbet har en varighed af minimum to kursusdage svarende til fire formiddage.

Det typiske kursusforløb er, at underviserne er i stalden sammen med kursisterne fra morgen til middag. Der vil være undervisning i to-tre timer, mens resten af tiden bruges til observationer, rådgivning og opsamling.

Erfaringerne viser, at denne form for undervisning i stalden med en høj grad af øjeblikkelig implementering giver et meget højt udbytte for alle deltagere samt en hurtig og stor positiv effekt i produktionen.

Gårdkurserne tilbydes inden for svine- og kvægrådgivning.

Ring chefrådgiver (svin) Poul Stendahl på tlf. 96 24 18 75 eller chefrådgiver (kvæg) Anne-Mette Søndergaard på tlf. 96 24 25 56 og hør mere om mulighederne for et kursusforløb i din bedrift.

Er du en god leder?

Ledelses-erfagrupper gør gode ledere endnu bedre

● De voksende bedrifter med et stigende antal medarbejdere stiller stadigt større krav til ejerens evner som leder. For mange er det en ny og krævende disciplin, hvor der skal tages hensyn til både faglige og menneskelige faktorer.

En af de typiske faldgruber for lederen er, at han – især i vanskelige tider – begraver sig for meget i det praktiske arbejde og glemmer at afsætte tid til ledelse. Så mister han overblikket, og når lederen bliver "usynlig", mister medarbejderne også ofte målet af syne og bevæger sig i forskellige retninger. Lederens ekstra indsats på det praktiske plan bliver straffet med faldende effektivitet. Det kræver tid, overblik og menneskeligt overskud at være en god leder for sine ansatte – også når krisen kradser.

I LandboNord findes i dag tre erfagrupper om ledelse, og de har givet et værdifuldt udbytte for deltagerne. Her kan man åbent og fordomsfrit diskutere de ledelsesmæssige problemstillinger, man hver især står over for, og trække på hinandens erfaringer. Der er ingen tvivl om, at god ledelse har direkte betydning for bundlinjen, og at det er et af de parametre, hvor potentialet for optimering er størst.

LandboNord vil gerne etablere flere ledelses-erfagrupper. Har du lyst til at deltage i en af dem, eller ønsker du ledelsesrådgivning, så ring og hør nærmere hos HR-konsulent Merete L. Andersen på tlf. 96 24 18 84!

Miljøvurdering – et planlægningsværktøj

Der er altid flere kombinationsmuligheder mellem produktion og miljøkrav

● En miljøplan er lige så nødvendigt et styringsredskab som markplan og gødningsplan for et moderne landbrug. Det er helt afgørende at have miljøaspektet med i billedet, når du lægger strategi og udviklingsplaner for din bedrift, ellers ender det med, at udviklingen bliver styret af miljøregler og kommunale skøn. Der stilles nemlig i høj grad individuelle miljøkrav til landmanden, både i forbindelse med udvidelse og den daglige drift.

En miljøvurdering er en systematisk gennemgang af ejendommen, hvor muligheder og faldgruber afdækkes i forhold til den gældende lovgivning og lokale miljøkrav. Dermed har du mulighed for at planlægge den optimale produktion – og planlægge i hvilken retning din produktion skal udvikles.

Ring til miljøfagchef Anna Birgitte Thing på tlf. 96 24 25 81 og hør mere om fordelene ved at få en miljøvurdering!

Konkurrence

Navn: _____

Adresse: _____

Hvilken type landbrug driver du?

Mælkeproduktion antal årskøer _____

Svineproduktion antal årssøer _____

antal slagtesvin pr. år _____

Planteavl antal hektar _____

Hvilket rådgivningscenter anvender du?

_____ LandboNord

_____ Agri Nord

_____ LandboThy

_____ Familiebruget

Er du interesseret i at blive kontaktet vedrørende:

_____ Din Bundlinje Nu!

_____ DB-tjek

_____ Dynamisk strategi

_____ GårdRåd

_____ Second opinion

_____ Ledelses-erfa

_____ APV

_____ Gårdkurser

_____ Miljøvurdering

Hvis du besvarer ovenstående spørgsmål, deltager du i lodtrækningen om at få udarbejdet et gratis tjek af din bundlinje, som indbefatter et 2 timers besøg af 2 konsulenter på din bedrift. Endvidere udtrækkes der 3 x 3 flasker vin blandt besvarelserne. Konkurrencen kan besvares både ved indsendelse af ovenstående skema eller ved at gå ind på LandboNords hjemmeside www.landbonord.dk, klik Konkurrence. Konkurrencen skal besvares senest 21. maj 2010.

Undgå sure smileys!

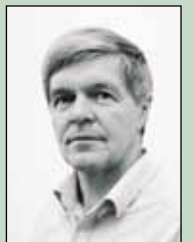
Få en APV-gennemgang af bedriften, inden du får besøg af Arbejdstilsynet!

● Du skal ikke gøre det for Arbejdstilsynets skyld, selv om det selvfølgelig ikke er rart at blive hængt ud på dets hjemmeside, hvor i øjeblikket fire landmænd og et gartneri optræder med røde smileys som tegn på, at de har fået et rådgivningspåbud og måske endda et forbud. Yderligere 90 landmænd har gule smileys, der betyder, at de har fået et straks-påbud om at rette arbejdsmiljøforhold.

Du skal heller ikke gøre det, bare fordi LandboNord siger det er en god idé, selv om de fleste synes det er usmart at pådrage sig Arbejdstilsynets skærpede opmærksomhed ved ikke at have orden i tingene.

Nej, du skal gøre det for dine medarbejders og din egen skyld. For det er medarbejdernes liv og helbred, der er på spil, og det er din samvittighed, der skal leve med det, hvis der sker en ulykke, som skyldes manglende sikkerhed.

Ring til arbejdsmiljøkonsulent Anders Andersen på tlf. 96 24 18 92 og få en gennemgang af bedriften, så du kommer Arbejdstilsynet i forkøbet!

Når skaden er sket

Hvad har du egentlig krav på i tilfælde af brand, snetryk, foderskader osv.?

● Forsikringer skal man helst ikke få brug for, men sker skaden alligevel, er det rart at være rigtigt forsikret. Ikke alene mod den direkte skade, men også mod driftstab som følge heraf. Her er landmand og forsikringsselskab imidlertid ikke altid enige. Første udfordring er at blive enige om hvorvidt der er dækning, dernæst om, hvordan skaden skal gøres op og vurderes. Det har ikke mindst vinterens mange snetryksskader desværre vist.

LandboNords rådgivere har i en række tilfælde hjulpet skaderamte landmænd til en mere rimelig erstatning og anbefaler, at man tager sin rådgiver med, når skaderne skal gøres op.

"Vi har en stor indsigt i produktionsforholdene på den enkelte bedrift og hvilke følgeskader og driftstab, der kan være ved den aktuelle skade – både på kort og lidt længere sigt. Ved skader på bygninger arbejder vi tæt sammen med Bygningskontoret Nord.

Det er vigtigt at få alle de negative følger af skaden med i opgørelsen, ellers snyder landmanden sig selv", siger driftsøkonomikonsulent Søren Peider Hansen, LandboNord.

Skadesassistance ydes både til brand-, storm- og snetryksskader, men også til sager om fx fejlløst leverancer af foder, hvor foderet enten ikke lever op til det aftalte, eller bliver afleveret i en forkert silo. Her er det vigtigt at kunne dokumentere skadevirkningen af det forkerte foder. I disse sager udnyttes kvæg- og svinekonsulenternes store ekspertise, men generelt håndterer LandboNord skadesager meget tværfagligt for at sikre at alle aspekter af skaden kommer med fra begyndelsen.

Kontakt din rådgiver inden mødet med taksatoren, så er du godt klædt på til at få den erstatning, du har krav på.